Talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2027-2030

Kaupunginvaltuusto 16.11.2026
7093/02.02.00/2026

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus

Kaupunginvaltuusto käsittelee vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027–2030 taloussuunnitelman.

a. Kaupunginvaltuusto hyväksyy vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027–2030 taloussuunnitelman siihen liittyvine tavoitteineen, yleis- ja erityisperusteluineen sekä sitovuus- ja toimintaohjeineen.

b. Talousarviossa annetaan valtuutus jatkaa jo aloitetut, mutta tilinpäätöksessä 2026 keskeneräisiksi todettavat investointihankkeet vuodelle 2027 varatun kohdekohtaisen määrärahan puitteissa tai sisältyen nk. hankkeiden päättämiseen varattuun määrärahaan.

c. Kaupunginvaltuusto antaa kaupunginhallitukselle valtuuden käynnistää uusien yritystilojen ja -alueiden rakentamis- ja ostohankkeita sekä kaupungin kehityksen kannalta olennaisia investointeina käsiteltäviä kumppanuus- ja kehityshankkeita kokonaiskustannusarvioltaan enintään 5 milj. euron rajaan saakka. Mahdolliset hankkeet tuodaan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi talousarviomuutoksina.

d. Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan talousarviovuoden aikana enintään talousarvion rahoituslaskelman pitkäaikaisten lainojen lisäyksen osoittaman määrän rahoitusta kaupungin maksuvalmiuden sitä edellyttäessä, kilpailuttamaan rahoituksen hankinnan, sopimaan tarkemmat lainaehdot sekä nostoajankohdat. Lisäksi valtuusto oikeuttaa talousjohtajan ylittämään lainojen nettomuutoksen sillä määrällä, millä edellä kohdassa c tarkoitettuja toimenpiteitä toteutetaan käynnistämisvaltuuden puitteissa talousarviovuoden aikana.

e. Kaupunginvaltuusto valtuuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

f. Kaupunginvaltuusto korottaa talouden tasapainotustoimenpiteenä Kuopion Tilapalvelujen peruspääoman koron 23,25 milj. euroon vuonna 2027.

Talous- ja omistajaohjaus oikeutetaan korjaamaan kirjoitusvirheet ja tekemään tekstiin teknisluontoisia korjauksia.

Päätös

Liitteet 7093/2026 TA 2027 kaupunginhallituksen esitys

Päätöshistoria

Valmistelijat / lisätiedot:
talousjohtaja Marja-Leena Martikainen, puh. 044 718 2153
talouspäällikkö , puh. 044 718 2154
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Soile Lahti

Kaupunginhallitus käsittelee vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027-2030 taloussuunnitelman.

a. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027-2030 taloussuunnitelman siihen liittyvine tavoitteineen, yleis- ja erityisperusteluineen sekä sitovuus- ja toimintaohjeineen.

b. Talousarviossa annetaan valtuutus jatkaa jo aloitetut, mutta tilinpäätöksessä 2026 keskeneräisiksi todettavat investointihankkeet vuodelle 2027 varatun kohdekohtaisen määrärahan puitteissa tai sisältyen nk. hankkeiden päättämiseen varattuun määrärahaan.

c. Kaupunginvaltuusto antaa kaupunginhallitukselle valtuuden käynnistää uusien yritystilojen ja -alueiden rakentamis- ja ostohankkeita sekä kaupungin kehityksen kannalta olennaisia investointeina käsiteltäviä kumppanuus- ja kehityshankkeita kokonaiskustannusarvioltaan enintään 5 milj. euron rajaan saakka. Mahdolliset hankkeet tuodaan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi talousarviomuutoksina.

d. Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan talousarviovuoden aikana enintään talousarvion rahoituslaskelman pitkäaikaisten lainojen lisäyksen osoittaman määrän rahoitusta kaupungin maksuvalmiuden sitä edellyttäessä, kilpailuttamaan rahoituksen hankinnan, sopimaan tarkemmat lainaehdot sekä nostoajankohdat. Lisäksi valtuusto oikeuttaa talousjohtajan ylittämään lainojen nettomuutoksen sillä määrällä, millä edellä kohdassa 3 tarkoitettuja toimenpiteitä toteutetaan käynnistämisvaltuuden puitteissa talousarviovuoden aikana.

e. Kaupunginvaltuusto valtuuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

f. Kaupunginhallitus esittää edelleen kaupunginvaltuustolle, että se korottaa talouden tasapainotustoimenpiteenä Kuopion Tilapalvelujen peruspääoman koron 23,25 milj. euroon vuonna 2027.

Talous- ja omistajaohjaus oikeutetaan korjaamaan kirjoitusvirheet ja tekemään tekstiin teknisluontoisia korjauksia.

Päätös

Merkitään, että talousjohtaja Marja-Leena Martikainen, talouspäällikkö Heini Piironen ja va. toimitilajohtaja Teemu Nurminen olivat läsnä pykälässä vastaamassa kysymyksiin ja he poistuivat kokouksesta kysymyksiin vastaamisen jälkeen.

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Aleksi Eskelinen tiedusteli voidaanko hyväksyä yksimielisesti seuraavat muutokset vuoden 2027 talousarvioon ja vuosien 2027-2030 taloussuunnitelmaan:

Lisätään teksti "Vuonna 2027 laaditaan Särkiniemen lähipalvelukeskuksen hankesuunnitelma, jossa suunnitellaan koko lähipalvelukeskus sisältäen koulun ja päiväkodin. Hankesuunnitelman yhteydessä arvioidaan investointihankkeen rahoitus- ja toteutusvaihtoehdot."

Lisätään 50 000 euron määräraha sivistystoimialalle Suomen harrastamisen mallin, muun kerhotoiminnan tai perusopetuksen iltapäivätoiminnan rahoitukseen, joka kohdennetaan tarkemmin käyttötaloussuunnitelmassa.

Nuorisopalveluille Männistön alueella haetaan korvaavat tilat ja toimintamuodot kesältä 2027 alkaen, alueella olemassa olevien tilojen monikäyttöisyyttä hyödyntäen. Lisämääräraha 50.000 euroa.

Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin sääntökirjan päivityksen yhteydessä tarkastellaan varhaiskasvatuksen palveluverkko kokonaisuutena mukaan luettuna kunnallinen sekä yksityinen päiväkotihoito, tavoitteena yhteistyössä tehostaa täyttöastetta sekä vähentää investointitarpeita. Palvelusetelien käytöstä ja yksityisestä varhaiskasvatusverkostosta tehdään strateginen arviointi osana kunnan palveluverkostoa ennen merkittäviä muutoksia palvelusetelien myöntämiseen.

Laaditaan tarveselvitys Lippumäen ja Etelä-Kuopion yläkoulujen rakentamisesta, aikataulusta sekä mitoituksesta.

Ehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkitään, että kaupunginhallituksen jäsen Kari Korhonen poistui kokouksesta klo 17:42.

Muilta osin kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen yksimielisesti.

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 26.10.2026 § 257

Valmistelijat / lisätiedot:
talousjohtaja Marja-Leena Martikainen, puh. 044 718 2153
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Soile Lahti

Kaupunginhallitus aloittaa vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2027-2030 taloussuunnitelman käsittelyn talousseminaarissa 28.10.2026.

Päätös

Merkitään, että kaupunginhallituksen jäsen Marja Berg saapui kokoukseen tämän pykälän käsittelyn aikana klo 14.10.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

Selostus

Kuntalain säännökset talousarviosta

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Lautakuntien ja jaostojen talousarvioesitykset

Lautakunnat ja jaostot ovat käsitelleet talousarvioesitykset seuraavasti:

- Konsernijaosto on 14.9.2026 § 99 käsitellyt elinvoima- ja konsernipalvelujen toimialan, yleishallinnon ja Kuopion Tilapalvelujen talousarvioesityksen, linkki esitykseen ohessa https://kuopio.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting&id=2026733

- Elinvoimajaosto on 15.9.2026 § 52 käsitellyt elinvoima- ja konsernipalvelujen toimialan ja Kuopion työllisyysalueen talousarvioesityksen, linkki esitykseen ohessa https://kuopio.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2026766-4

- Sivistyslautakunta on 15.9.2026 § 105 käsitellyt sivistyslautakunnan talousarvio-esityksen, linkki esitykseen ohessa https://kuopio.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2026755-10

- Kaupunkirakennelautakunta on 16.9.2026 § 167 käsitellyt kaupunkiympäristön palvelualueen talousarvioesityksen, linkki esitykseen ohessa https://kuopio.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2026763-3

- Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta on 16.9.2026 § 80 käsitellyt hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan talousarvioesityksen, linkki esitykseen ohessa https://kuopio.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2026728-6

Talousarvion valmistelu

Kaupunginhallitus antoi sitovan toimielinten toimintakatekehyksen vuoden 2027 talousarviovalmisteluun kokouksessaan 1.6.2026, § 160 ja valmisteluperiaatteet koko kaupungin tason tuloslaskelmaksi. Talousarvion laadinnan lähtökohtana on kaupunginvaltuuston 17.11.2025 vahvistama Kuopio 2035 -strategia ja sitä konkretisoiva, valtuuston 8.6.2026 päättämä Kukoistava Kuopio -strategiaohjelma, joka kokoaa tarkemmin valtuustokauden tavoitteisiin tähtäävät toimenpiteet. Investointisuunnitelmaa ovat lisäksi ohjanneet talouden tasapainotusohjelman linjaukset keskimäärin 75 milj. euron vuotuisesta tasosta.

Valmistelu jaostoissa ja lautakunnissa toteutui hyvin lähelle kehystavoitteita. Valtion budjettiesitys pudotti kuitenkin valmistelun pohjaa aivan sen loppuvaiheessa ja kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen oli tehtävä uudelleenarviointeja sekä verotulojen että valtionosuuksien suhteen. Verotuloihin on tehty noin 3 miljoonaa euroa suurempi arvio kuin mitä syyskuun lopussa päivitetty Kuntaliiton veroennustekehikko osoittaa. Arvio pohjautuu suhdannekäänteen tuomaan positiiviseen odotukseen työllisyyskehityksestä ja yritysten tuloskehityksestä, jonka vaikutusta on nähty jo kuluvan vuoden puolella. Valtionosuusrahoituksen yksikköhintoihin tehdyt leikkaukset pienensivät tuloarviota niin, että myös toimintakate-esityksiä oli sopeutettava. Se tehtiin osin työttömyysvakuutusprosentin alennuksella ja osin joitakin kaupungin yhteisiä menoeriä supistamalla. Osakkeiden myyntiin lisättiin tulotavoitetta. Sivistyslautakunnan esittämistä kehyksen ylittävistä menolisäyksistä kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen sisältyy lukioiden yhteinen opiskelun tuen toimintamalli, joka vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia ja tukee tutkinnon suorittamista.

Vaikka vuoden 2027 talousarvioesitys ei täysin saavutakaan asetettua kehyksen tulostavoitetta, se on Kukoistava Kuopio -strategialinjausten mukainen. Talousarvio vuodelle 2027 on 0,6 milj. euroa ylijäämäinen, vuosikate kattaa poistot 101 %:sti ja tuo investointiesitykselle 82 %:n tulorahoituksen. Talouden tasapainotusohjelman toteutusta jatketaan ja vuosi 2027 on tasapainotusohjelman mukaisesti tasapainossa. Myös investointisuunnitelma vuosille 2027-2030 on talouden tasapainotusohjelman linjausten mukainen. Talousarvioesitys vuodelle 2027 ei sisällä kunnallisveroprosentin tai kiinteistöveroprosenttien muutoksia. Talousarvioesityksessä kaupungin velkaantuminen kasvaa ainoastaan 3,2 milj. euroa vuonna 2027. Asukasluvun kasvu huomioiden pitkäaikaisten lainojen asukaskohtaisen tunnusluvun arvioidaan pienenevän 8 eurolla, 3965 euroon/asukas,

Talousarviokirja sisältää arvioinnit riskeistä ja vaikutusarvioinnit. Vaikutusarvioinnit ovat olleet jo osana toimielinten talousarvioesityksiä. Talousarviokirja sisältää yhteenvedon vuoden 2027 talousarvioon sisältyvistä tasapainotustoimenpiteistä sekä ilmastobudjetin.

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys esittelymateriaaleineen ja tiedotteineen on julkistettu 5.10.2026 ja materiaali löytyy osoitteesta Talousarvio - Kuopio

Kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle on esitelty talousarvion sisältöä infotilaisuudessa 5.10.2026.

Kaupunginhallitus käsittelee vuoden 2027 talousarviota ensimmäisen kerran seminaarissaan 28.10.2026 ja tekee esityksensä kaupunginvaltuustolle 2.11.2026 kokouksessa.

Kaupunginvaltuusto käy lähetekeskustelun talousarviosta kokouksessaan 26.10.2026 ja päättää veroprosenteista vuodelle 2027 sekä talousarviosta vuodelle 2027 ja taloussuunnitelmasta 2027-2030 kokouksessaan 16.11.2026.

Toimivallan peruste

Hallintosääntö 68 §.

Vaikutusten arviointi

Liitteenä oleva talousarvioesitys sisältää vaikutusten arvioinnin.